

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИКИ ТА СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «КРИМІНАЛІСТИКА»

ТЕМА

**МЕТОДОЛОГІЧНІ
ЗАСАДИ
КРИМІНАЛІСТИКИ**

РОЗРОБНИК: професор кафедри
криміналістики та судової медицини НАВС,
доктор юридичних наук, професор
Чорноус Юлія Миколаївна

ПЛАН

**1. ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ МЕТОДОЛОГІЇ
КРИМІНАЛІСТИКИ**

**2. ПОНЯТТЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА
ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ КРИМІНАЛІСТИКИ**

1. ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ МЕТОДОЛОГІЇ КРИМІНАЛІСТИКИ

МЕТОДОЛОГІЯ

methodos – шлях дослідження, спосіб пізнання

logos – наука, знання

означає:

1) вчення про методи пізнання й перетворення світу;

2) сукупність прийомів дослідження, які застосовують у будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкту її пізнання.

Методологія виконує наступні функції:

- визначає способи
здобуття наукових знань,
які відображають
динамічні процеси та
явища;

- створює систему наукової
інформації, яка базується на
об'єктивних фактах, і логіко-
аналітичний інструмент
наукового пізнання.

- направляє,
передбачає особливий
шлях, яким досягається
певна науково-
дослідницька мета;

- забезпечує
уточнення, збагачення,
систематизацію
термінів і понять у
науці;

- забезпечує
всебічність отримання
інформації щодо
процесу чи явища, що
вивчається;

- допомагає
введенню нової
інформації до фонду
теорії науки;

THE METHOD

КРИМІНАЛІСТИКА це самостійна галузь спеціальних юридичних наукових знань, що має свій предмет, систему, науково обґрунтовані методи, прийоми та засоби розв'язання наукових і практичних завдань. Саме криміналістика на основі власних наукових досліджень та розробок, пропонує практичним співробітникам правоохоронних органів науково обґрунтовані та перевірені практикою засоби, прийоми та методи розслідування кримінальних правопорушень, їх судового розгляду.

2. Поняття

методів

криміналістики, їх

характеристика

(від грецької *metodos*) у широкому розумінні слова – «шлях до чогось», шлях дослідження, шлях пізнання, теорія, вчення, свідомий спосіб досягнення певного результату, здійснення певної діяльності, вирішення певних задач.

Метод

ГРУПИ МЕТОДІВ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ ЗА СТУПЕНЕМ ЗАГАЛЬНОСТІ І СФЕРИ ДІЇ ПОДІЛЯЮТЬСЯ:

ЗАГАЛЬНОНАУКОВІ МЕТОДИ КРИМІНАЛІСТИКИ

1. ПОЧУТТЄВО-РАЦІОНАЛЬНІ:

спостереження, опис, порівняння,
експеримент, моделювання.

2. ЛОГІЧНІ:

аналіз, синтез, індукція, дедукція,
гіпотеза, аналогія, ідеалізація,
узагальнення.

3. МАТЕМАТИЧНІ:

вимірювання, обчислення,
геометричної побудови,
математичного моделювання.

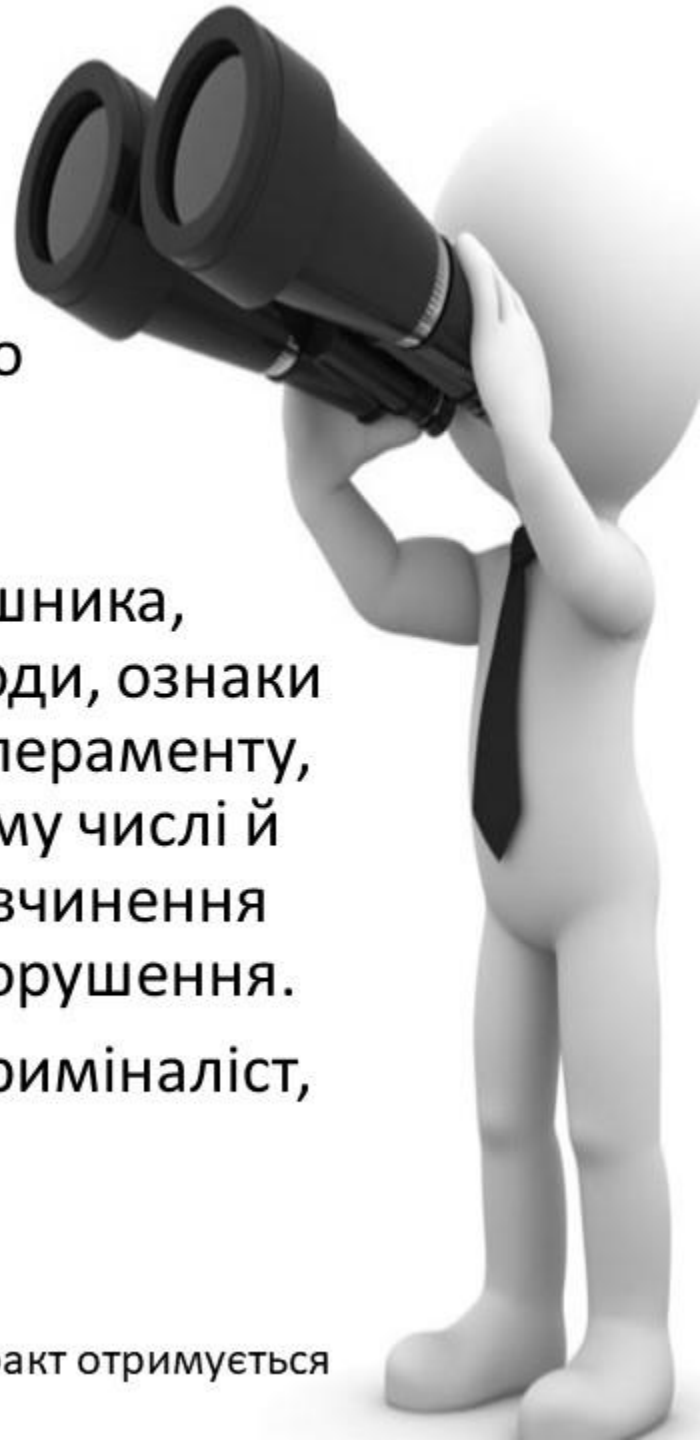
СПОСТЕРЕЖЕННЯ

це сприйняття якого-небудь об'єкта, явища, процесу, що здійснюється навмисно і цілеспрямовано з метою його вивчення.

- **Об'єкти спостереження** – елементи матеріального світу (сліди правопорушника, документи, окремі предмети, і ін.); люди, ознаки їх зовнішності, прояви характеру, темпераменту, емоційного стану й ін.; дії людей, у тому числі й такі, що формують спосіб підготовки, вчинення та приховання кримінального правопорушення.
- **Суб'єктом спостереження** є вчений-криміналіст, криміналіст-практик.

Спостереження може бути:

- ✓ безпосередне
- ✓ опосередковане (коли інформація про об'єкт, подію, факт отримується від інших осіб).

ОПИС

- **МАЄ ПРИНЦИПОВЕ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК ОБ'ЄКТА: ОПИСУВАНІ ОЗНАКИ ВСТАНОВЛЮЮТЬСЯ ШЛЯХОМ СПОСТЕРЕЖЕННЯ АБО ІНШИХ МЕТОДІВ І Є РЕЗУЛЬТАТОМ ФІКСАЦІЇ ОТРИМАНОЇ ІНФОРМАЦІЇ.**
- **БЕЗПОСЕРЕДНІЙ ОПИС ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ДОСЛІДНИКОМ ДЛЯ ВИРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ БЕЗПОСЕРЕДНЬОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ (У ПРОЦЕСІ АБО ПО ПАМ'ЯТІ).**
- **ОПОСЕРЕДКОВАНИЙ ОПИС ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ САМИМ ДОСЛІДНИКОМ, АЛЕ ВКЛЮЧАЄ ОЗНАКИ ОБ'ЄКТІВ, ЩО СПРИЙМАЛИСЯ ІНШИМИ ОСОБАМИ, НАПРИКЛАД, СКЛАДЕННЯ ФОТОРОБОТУ НА ПІДСТАВІ ОПИСУ ОЧЕВИДЦЕМ ПРИКМЕТ ЗЛОЧИНЦЯ.**

ПОРІВНЯННЯ

- **ЦЕ СПІВСТАВЛЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ, ОЗНАК ДВОХ АБО ДЕКІЛЬКОХ ОБ'ЄКТІВ. ОБ'ЄКТАМИ ПОРІВНЯННЯ МОЖУТЬ БУТИ: МАТЕРІАЛЬНІ ОБ'ЄКТИ, УЯВНІ ОБРАЗИ, ВИСНОВКИ І ПРИПУЩЕННЯ, РЕЗУЛЬТАТИ ДІЙ.**
- **ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПОРІВНЯННЯ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПОВИННО ВІДПОВІДАТИ ПЕВНИМ УМОВАМ. ПО-ПЕРШЕ, ПОРІВНЮВАНІ ОБ'ЄКТИ ПОВИННІ МАТИ ЗВ'ЯЗОК З ПРЕДМЕТОМ ДОКАЗУВАННЯ У ПРОВАДЖЕННІ І, ПО-ДРУГЕ, ПОРІВНЯННЮ НАЛЕЖАТЬ ЛИШЕ ТАКІ ОЗНАКИ І ВЛАСТИВОСТІ РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ, ЯКІ Є СУТТЄВИМИ В ДОСЛІДЖЕННІ ОБСТАВИН КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.**

ЕКСПЕРИМЕНТ – це відтворення явища або події для вивчення його зв'язків з іншими явищами. метою експерименту є встановлення природи явища, що спостерігається, його сутності і походження, шляхів і методів управління ним.

МОДЕЛЮВАННЯ – це метод дослідження об'єктів на їх моделях.

У криміналістиці використовують багато **видів моделювання**:

- ❖ **уявне** (наприклад, під час розробки слідчих версій і планування розслідування),
- ❖ **фізичне** (створення матеріальних моделей макетів, муляжів, предметів-аналогів),
- ❖ **математичне** (моделювання умов протікання процесів і явищ за допомогою відповідних розрахунків).

АНАЛІЗ

- Є важливим методом пізнання під час розслідування кримінальних правопорушень, у процесі експертних досліджень.

СИНТЕЗ

- процес практичного або уявного з'єднання цілого з частин або з'єднання різних елементів, сторін об'єкта в єдине ціле. Практично виражається під час висунення і перевірки версій у кримінальному провадженні.

ІНДУКЦІЯ

логічний прийом дослідження, що пов'язаний з узагальненням результатів спостереження та експерименту і рухом думки від одиничного до загального

ДЕДУКЦІЯ

це, по-перше, перехід у процесі пізнання від загального до одиничного, виведення одиничного із загального; по-друге, процес логічного висновку, тобто переходу за тими чи іншими правилами логіки від деяких даних пропозицій-посилань до їх наслідків (висновків).

АБСТРАГУВАННЯ

прийом пізнання (метод), при якому відмітається все несуттєве. Це процес мисленневого відволікання від ряду властивостей і відносин явища, яке вивчається, з одночасним виділенням властивостей (насамперед, суттєвих, загальних), що цікавлять дослідника.

ІДЕАЛІЗАЦІЯ

розумова процедура, яка пов'язана з утворенням абстрактних (ідеалізованих) об'єктів, що реально є принципово нездійсненними («ідеальний газ», «абсолютно чорне тіло», «точка» тощо), але є такими, для яких існують прообрази у реальному світі.

ІНШІ ЗАГАЛЬНОНАУКОВІ МЕТОДИ

Узагальнення

Обчислення

Вимірювання

**Геометричні
побудови**

СИСТЕМА СПЕЦІАЛЬНИХ МЕТОДІВ КРИМІНАЛІСТИКИ

1. Власне криміналістичні методи (криміналістична ідентифікація;

криміналістична діагностика,;
техніко-криміналістичні
методи: методи дактилоскопії,
трасології, судової балістики;
методи організації
розслідування, планування
проведення слідчих
(розшукових) дій та ін.);

2. Методи інших наук (фізики, хімії, біології, соціології, антропології, антропометрії, психології, кібернетики та ін.), пристосовані для вирішення криміналістичних завдань.

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ

1

Фізичні, хімічні і
фізико-хімічні методи

2

Біологічні методи

3

Антропологічні й
антропометричні методи

4

Соціологічні методи

5

Психологічні методи